

Avatud Majad nr. 29
Tallinna Ülikooli linnak

21. aprill 2017

Avatud Majad on ekskursioonide sari, mis viib arhitektuurihuvilised tuntud hoonetesse, kuhu tavaliselt ei pääse. Ekskursioone korraldab Eesti Arhitektuurimuseum.

Programm ja ajakava

- 16.00 kogunemine Tallinna Ülikooli peahoone (Terra) fuajees, Narva mnt 25.
- 17.30 ekskursiooni orienteeruv lõpp.

Ekskursiooni erikülaliseks on arhitekt Ralf Lööke (Salto arhitektid), kes avab BFM-i (Nova) hoone sünnilugu ja tutvustab lähiajal kõrvale kerkiva uue spordihoone korpuse projekti. Ekskursiooni giid-grupijuht on arhitektuurimuseumi teadur-kuraator Mait Väljas.

Ühe ülikooli täisväärtuslikuks toimimiseks haridus- ja teadusasutusena on tarvilik, et ka kõrgkooli ruumilised võimalused – kas üks maja või terve hoonekogum – toimiksid õppe- ja teadustegevust soodustavalt. Ülikooli ruumiline planeerimine ja ehitamine võib kesta pikka aega ning tulenevalt vajaduste muutumisest ei lõpe tegelikult kunagi. Seekordne Avatud Majade ekskursioon on just pühendatud antud spetsiifilisele hoone-tüübile ja toimub Tallinna Ülikooli (TLÜ) linnakus. Kampus on kesklinna suurimaid avalike hoonete komplekse, mis aitab nii mitmekesistada linnapilti, kus viimastel kümnenditel on toimunud peamiselt äriarhitektuuri pealetung.

TLÜ linnak on aastakümnete vältel kerkinud ümber ajaloolise peahoone (arhitektid Alar Kotli, Erika Nõva), mis oli ehitatud Riikliku Inglise Kolledži jaoks aastatel 1938–1940. Gümnaasiumihoonena pole antud maja siiski kunagi kasutatud, vaid valmimisjärgselt sai hoone enda käsutusse 1919. aastal loodud Tallinna Õpetajate Seminar. Erinevaid nimekujusid omanud kõrgkool (Eduard Vilde nimeline Tallinna Pedagoogiline Instituut, 1952–1992; Tallinna Pedagoogikaülikool, 1992–2005) on alates 2005. aastast kandnud Tallinna Ülikooli nime.

Peahoonele hiljem lisandunud hoone-test on tänaseks mitmed juba ümberehitatud või lammutatud. Näiteks asub osaliselt endise Narva mnt 29 õppe- ja raamatukoguhooone (arhitekt Ester Liiberg, valmis 1982) kohal uus Astra õppe- ja laborihoone (Arhitektuuribüroo Ignar Fjuk, valmis 2012). 2006. aastal valminud Mare maja (AET Arhitektid) oli üks esimesi moodsa sisu ja vormiga ülikoolihooneid alates 1990. aastatest.

TLÜ linnaku põnevaim hoone on Salto arhitektide projekteeritud Balti Filmi- ja Meediakool (BFM), mis 2009. aastal korraldatud arhitektuurikonkursi tulemusena valmis 2012. aastal. Väikesele krundile

nutikalt paigutatud Nova-nimeline maja on nii detailselt läbimõeldud arhitektuuri kui ka sisekujundusega (sisearhitektid Ville Lausmäe, Kadi Karmann), mille tunnustamiseks pälvis hoone kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitali arhitektuuri aastapreemia (2012) ja sisearhitektuuripreemia (2013). Žürii kiitis vastavalt ühel aastal arhitekthe hoone „oskusliku sobitamise eest ümbritsesse linnakoosse läbi avaliku ruumi ja koolifunktsiooni läbipõimimise ning tervikliku arhitektuurse ja sisearhitektuurse käsitluse eest”, ja järgneval aastal pärast sisekujunduse valmimist sisearhitekthe „piiratud võimalustega ruumi ratsionaalse ja meisterliku läbimängimise” eest.

Esimese naisarhitektina 1931. aastal Tallinna Tehnikumi lõpetanud Erika Nõva (sünd Volberg, 1905–1987) on oma mälestustes ühtlasi värvikalt kirjeldanud Riikliku Kolledži projekteerimist:

„1938. aasta 17. veebruaril helistas arhitekt Kotli minule tööle ja kutsus mind R.E. „Ehitaja” büroosse tööle, vabanenud arhitekt [Franz] de Vriesi kohale, projekteerima Riikliku Kolledži uut hoonet, kuu-palgaga 180 krooni kuus. Andsin kohe oma nõusoleku ja esitasin Asundusametisse lahkumispalve. Nüüd pakuti mulle küll palka juurde, ütlesin, et mulle ei ole määrav mitte ükski palk, vaid ka töö. /.../

De Vriesi haigus ja surm olid minu töö teostamisaega tublisti lühendanud. De Vriesi poolt olid küll tehtud eelprojekti eskiisid, kuid nendega tutvudes olime Kotliga täiesti ühel arvamusel, et need olid vanamoelised ja segased (de Vries oli töötanud peamiselt administratiivkohtadel). Tuli alustada täiesti algusest.

Selle töö juures tuli mulle „vaim peale” ja leidsin lühikese ajaga lahenduse, mis ka Kotlile meeldis. Ma olnud küll varem kunagi nii suurt ja nõudlikku koolihoonet projekteerinud. Ma olin Peressaare [1937–1938] ja Lepplaane [1936–1937] asundustele

projekteerinud paar kahekorruselist koolihoonet ja Esopi [arhitekt August Esop, Asundusameti ehitusosakonna juhataja] tellimisel kolmekorruselise koolimaja Haapsalusse [Haapsalu algkool, projekt 1933, valmis 1938]. Riiklik Kolledž aga oli krundist tulenevalt 88 m pikk ja neljakorruseline, nõudliku programmiga. Siiski tundus see projekt mulle täiesti jõukohane. Riikliku Kolledži eelprojekt valmis lühikese ajaga ja kiideti heaks tellija ja linna arhitektuuriosakonna poolt. Nüüd oli kiire tehnilise projektiga, sest ette oli nähtud sügisel alusmüürid valmis ehitada. Tuli hakata ületunnitööd tegema. Siis oli büroos Riiklik Kolledž tähtsaim ja kiireim objekt.”

Erika Nõva. Minu töö ja elu. Koostaja Anne Lass. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuseum, 2006.

RAAMATUSOOVITUS

ELAV RUUM: sajand Eesti arhitektuuri

Arhitektuurimuseumi uue püsinäitusega kaasnev trükk „ELAV RUUM: sajand Eesti arhitektuuri“ on pildirohke ja sõbralikus väikeformaadis trükk, mis käsitleb tähtsaimaid löike Eesti arhitektuuri kujunemisloost 20. sajandil, aga ka huvitavamaid nähtusi tänapäeval. Raamat annab ülevaate sellest, kuidas on ühiskondlikud, majanduslikud ja poliitilised protsessid mõjutanud siinsete inimeste eluviise ning kohalikku ruumilist arengut. Läbivalt kakskeelne (eesti, inglise) raamat sobib lugemiseks kõigile ruumi- ja arhitektuurihuvilistele.

Raamat jaguneb kahte ossa – Eesti arhitektuuri ajateljeks (1900–20...) ja temaatilisteks hoonetutvustusteks. Ajatelg annab lihtsa ja selge ülevaate Eesti arhitektuuri olulisematest ilmingutest 20. sajandi algusest tänapäevani. Temaatilised plokid – kultuur, ühiskond, linn, kodu, puhkus ja fantaasia – seevastu tutvustavad hooneid nende kultuurilise ja ühiskondliku rolli valguses. Valmishitatud hoonete kõrval leiab raamatust mitmeid realiseerimata projekte ja visioone, mis ilmestavad omas ajas aktuaalseid arhitektuurseid ideid ning on põnevad vaadata veel praegugi. Arhitektuurikultuuri paremaks avamiseks on tähelepanu pööratud ka arhitektide kutseelule ja sellega seotud institutsioonide tegevusele erinevatel kümnenditel.

Koostajad: Mait Väljas, Carl-Dag Lige
Tekstid: Mait Väljas, Carl-Dag Lige, Sandra Mälk, Triin Ojari, Teele Jürivete
Kujundajad: Koit Randmäe, Brit Pavelson
Eesti Arhitektuurimuseum, 2015

Raamatut saab osta muuseumi raamatupoest soodushinnaga 12€